

המחזה **אנשים קשים** הוצג לראשונה בארץ בתיאטרון חיפה בשנת 1973
בבימויו של תום לוי.

שמות המשתתפים:

רחל-לאה גולד - רות סגל; מאיר-שמעון גולד - אמנון מסקין; לייזר ויינגרטן -
אילן תורן; בני אלטר - איזידור הרשקוביץ

הפקה שנייה של המחזה הועלתה בתיאטרון "הבימה" בשנת 1987 בבימויו
של חנן שניר.

שמות המשתתפים:

רחל-לאה גולד - רבקה גור; מאיר-שמעון גולד - נסים עזיקרי; לייזר ויינגרטן -
יוסי פולק; בני אלטר - נחום בוכמן

הפקה שלישית של המחזה הועלתה בתיאטרון "הבימה" בשנת 2000 בבימויו
של חנן שניר.

שמות המשתתפים:

רחל-לאה גולד - אורנה בנאי; מאיר-שמעון גולד - אהרון אלמוג; לייזר
ויינגרטן - יגאל נאור; בני אלטר - חיים חובה

בחול"ה הועלה המחזה לראשונה בשנת 1975 ב"תיאטרון השושנים" בריו
דה'ז'נרו בשפה הפורטוגזית. בשנת 1992 הוצג המחזה לראשונה ברוסיה
בתיאטרון "סוברמניק" במוסקבה, בבימויה של גלינה וולצ'ק ובהשתתפותם של
ליא אחידז'קובה, ולנטין גאפט, איגור קבאשה, אבנגרד ליאונטייב, והוא מוצג
שם עד היום. ההצגה גם הוסרטה והוצגה בערוץ הטלוויזיה היוקרתי "קולטורה"
כאחת מחמש ההצגות הנבחרות בחמישים שנות התיאטרון. החל משנת 1992
המחזה הוצג במשך שנים רבות בתיאטרון "קומדיה ע"ש אקימוב" ובתיאטרון
"סאטירה" בפטרבורג, וכן בתיאטרונים מרכזיים בקייב שבאוקראינה, ריגה
שבלטביה, אליסטה שבקאלאמיקה, בקישינב, במינסק, בחברובסק ובערים
נוספות, כולל הסרטה והצגה מלאה בערוצי הטלוויזיה הארציים. כמו כן הוא הוצג
בתיאטרון הדרמטי של ורשה, בפילזן ובפראג, ושם גם הוסרט והוצג בטלוויזיה
הציבית, וכך גם בסקוטלנד ובתיאטרון "שאורה" בניו דלהי.

אנשים קשים מין קומדיה בשתי מערכות

הכול התחיל עם יוסל דער רויטער, יוסל הג'ינג'י, קרוב משפחה רחוק, קצת תימהוני, שהסתובב בירושלים. יום אחד סיפרו על תייר יהודי שפגש אותו ולקח אותו לאנגליה, שידוך לאחותו, לא סתם, אלא עם כרטיס על חשבוננו, פלא פלאים. כמה ימים אחר כך חזר לבדו, ואצלי ניצת הדמיון והתחיל יוצק את יוסל מחדש ועושה אותו לייזר, אותו ואת הגיבורים האחרים של אנשים קשים, שנעשו חשובים לא פחות ממנו. היתה ככל הנראה סיבה נוספת לבחירה באנגליה כזירת המחזה, הלא הוא מעבר לגבולין, מחזהו של י"ח ברנר, סופר עברי אהוב עלי, שוודאי גם עזר לי בעיצוב דמותו של בני, בעל הבית.

לא היתה לי החלטה מודעת לכתוב אחרת מאשר לפני כן. זה פשוט קרה. אולי גם תוצאה של סיפור המעשה השונה, לא רצח, אלא סתם מין ניסיון שידוך משונה. והדמויות לא גושים חצובים בסלע, אלא בני-אדם חיים, משתנים ומלאי סתירות וגם מצחיקים, לא רק בשביל להצחיק, אלא לומר על העולם שהוא לא מה שהוא נראה ושהוא השד יודע מה, ואולי בזה טמון כל היופי. כבר במשפטים הראשונים שנכתבו כמאליהם הרגשתי שאני במקום אחר. דברים פשוטים, יומיומיים, ועם זאת טעונים ואפילו אוצרי סוד בלי משים, וכבר מתוויים את הדמויות ואת היחסים ביניהן, גם את מהלכי ההפתעות העתידיים במחזה.

גיליתי תוך כתיבה שאם אני קשוב לדמויות, גם לעברן, למקום שממנו באו, לא רק הן חיות על הבמה, אלא עולמות שלמים מתחיים וגם נאבקים זה בזה וצוחקים זה על זה יחד איתן. גם היסטוריה אקטואלית פולשת פנימה, שהרי המחזה נכתב אחרי מלחמת ששת הימים, וכבר היו מי שראו שה"נס" של ירושלים השלמה, אם תרצו אפשר לקרוא לו גם "השידוך", הוא לא עניין קל כל כך.

יוסל דער רויטער, אגב, הלך והידרדר אחרי ניסיון השידוך הכושל ההוא. הוא אושפז מדי פעם בפעם ובין האשפוזים אהב לשוטט רגלי. סופו שנדרס בכביש צדדי ליד בית זית בתאונת פגע וברח. אסתר, בת הרוך שלי, שיוסל היה דוד שלה מצד אימא שלה, סיפרה לי שהיה לו כתב יד יפה להפליא. כמו אותיות של סופר סת"ם, אמרה לי.

הדמויות:

רחל-לאה גולד – רווקה בת 44, מכונה רחל או ריישל מאיר-שמעון גולד – אחיה, רווק בן 47, מכונה סיימון אליעזר ויינגרטן – גרוש בן 41, מירושלים, מכונה לייזר בני אלטר – רווק קשיש, בעל הדירה של רחל

מקום וזמן:

המחזה מתרחש בחדר אחד, בדירה ישנה וצנועה, בעיר נמל גדולה באנגליה. הוא נמשך ברציפות בערב אחד. הזמן הוא אחרי 1967.

מערכה ראשונה

רחל יושבת. סיימון מאחוריה, מתהלך וחוזר

סיימון: האוניות האלה עוד צופרות, מה?

רחל: אוניות.

נשמעות דפיקות פטיש סנדלרים מעבר לקיר

סיימון: נעצר בעל הבית היפה שלך, בני שלך.

רחל: הוא אוהב לתקן נעליים.

סיימון: פֶּצֶל!

רחל: הוא אוהב בצל.

סיימון: ככה?! מתהלך וחוזר איזה חיים! כמה אהבה!

רחל: אחרי רגע מה קרה לך שם?

סיימון: מתקרב אליה מה היה צריך לקרות לי?

רחל: אני לא יודעת. רק היום חזרת, אני שואלת אותך איך היה שם, ואתה...

סיימון: מה אני?

רחל: אני לא יודעת. אתה מתהלך ככה, ואתה כאילו כועס, אני לא יודעת על

מה. אתה לא מספר כלום. נסעת לארץ ישראל, רצית מאוד לנסוע. תמיד

אתה מספר לי כל כך הרבה והפעם כאילו לא ראית שום דבר, לא אהבת שום

דבר, להפך.

סיימון: מתיישב הבאתי לי משם דיסקוס. מפנה ראשו אליה, נאנק הו! והבאתי עוד

משהו. לך. הבאתי לך משם חתן.

רחל: אני לא מבינה.

סיימון: לי הבאתי דיסקוס, לך הבאתי חתן. תכף תביני.

נשמעות שלוש דפיקות פטיש חזקות מעבר לקיר

סיימון: הוא הבין. כלפי הקיר בקול רם האנרכיסט הנורא הזה שחולם לשאת אותך בחופה כשרה.

רחל: אני לא מבינה.

נקישות על הדלת, הדלת נפתחת, בני נכנס, לבוש סינר סנדלרים, ובידו נעל

סיימון: שלום. נעים מאוד. במה זכינו לכבוד? אחותי, כלומר, במה זכתה שבעל הבית שלה, אנטי־קפיטליסט מפורסם בזכות עצמו, ינצל את זכותו כביכול כבעל רכוש ויתפרץ לדירה שלה באופן כל כך פּמיליָארי?

בני: איך־אונים, בהתפוצצויות הו! הו! אני לך לא הייתי נותן דירה... אפילו במחיר כפול! יותר! אפילו אתה חולה ורעב וערום – לך לא הייתי נותן! משאיר בחוץ! יוצא

סיימון: מה שאת מפסידה!

רחל: אני עוד לא מבינה.

סיימון: מה יש להבין? הבאתי לך שידוך מירושלים. כלפי הקיר ממנו הוא יותר טוב. אחרי רגע שמו אליעזר ויינגרטן, לייזר, דור שישי בירושלים, קרוב־רחוק מצד אימא, גרוש ויש לו בת. אבל הוא לא חייב שום מזונות. היא ויתרה, שרק ייתן לה גט. אחרי רגע בגלל בתי קפה. אחרי רגע היא התגרשה ממנו בגלל בתי קפה. היא רצתה שיוציא אותה לבתי קפה, והוא לקח אותה למשפחה. אין לו חברים, אבל יש לו קרובי משפחה. עכשיו את יכולה לומר מה שאת רוצה.

רחל: מה אתה רוצה שאני אומר?

סיימון: שום דבר. הוא שלימזל. מין מחליף מקצועות מקצועי. בזמן האחרון – פקיד. הוא רצה להיות אינסטלטור פעם. המשפחה התנגדה. משפחה אדוקה, הוא לא. הוא שירת בצבא והוא גאה מאוד על זה. אלוהים לא מעניין אותו, אבל הוא רודף אמת וצדק. והוא נודניק. מדבר בקלות עצומה עם מי שלא יהיה. רק עניינים רציניים, שום מזג אוויר, אין מזג אוויר, שום מה שלומך, ישר לעניין – לחם וצנזר תכף ומיד. והוא גם מספר על עצמו ומחפש קרובים. הוא יחפש כאן קרובי משפחה אצל המלכה, והוא ימצא אותם, אם היא תיתן לו זמן. תגידי משהו לפני שאני אמשיך ואספר לך עוד. ובאותה נשימה, אבל בנעימה אחרת דיברנו על זה לא פעם אחת, לא? דיברנו על זה גם לפני שנסעתי לשם. שתקת, ושתיקה זו הודאה והסכמה. אל תגידי לי כעת שלא. זה מאוחר

מדי. כבר הבאתי אותן. הם הראו לי את הכותל המערבי ואת הירדן ואת...
ואני חיפשתי ומצאתי בשבילך שידוך. תעני לי כבר! תגידי משהו!

רחל: תשתה עוד ספל תה?

סיימון: מפנה ראשו אליה הו! הדיסקוס!

רחל: אתה צריך לגשת אל דוקטור בלאו.

סיימון: את תוציאי אותי מדעתי. אחרי רגע ובכן, שמעי עוד משהו; הוא היה מאושפז בבית חולים לחולי נפש. רק שלושה חודשים, זה היה מזמן, הוא התרפא, אבל כדאי שתדעי שגם זה יש לו. מה תגידי עכשיו?

רחל: אני אכין לך עוד ספל תה.

סיימון: מפנה ראשו אליה בתנועה חדה, נתקף כאב הו! איך אני אשתה עוד ספל תה, ועוד לא שתיתי את הספל הראשון שמזגת לי?

רחל: תשתה אותו.

סיימון: שותה את התה בחטף ובזעם אוקיי, הנה, שתיתי. מה יש לך מזה? את שתיתי את התה?

רחל קמה ומפנה את הספלים הריקים מן השולחן אל פינת הבישול

סיימון: קם ובכן, תשמעי משהו. לא פירסמתי מודעה בעיתון. מצאתי אותו, והוא היה מוכן לעסק הזה. זה מה שיש: תוציאי ממנו את המקסימום. אין מישהו אחר. אחרי רגע הוא לא כל כך נורא. השחרתי אותו. אני פשוט לא רוצה שיהיו לך ציפיות. אני פשוט לא רוצה שיהיו לך עוד פעם אכזבות. עוד אכזבה אחת שלך – ואני אשתגע.

רחל מכינה תה

סיימון: אחרי רגע הוא מיוחד. אם רוצים – יש לו חן מיוחד משלו. אם רוצים מאוד. הוא לקח מלון בלירות האחרונות שלו. הוא לא רצה לגור בדירה שלי, כי זה כאילו על חשבוני. לנסוע מירושלים לכאן על חשבוני – זה בסדר. הוא לא אשם שאת תושבת אנגליה. אבל מרגע שהוא כאן, הוא רוצה לחיות על חשבוננו. מחפש אותה איפה את? רואה אותה ובקול רם תתחתני כבר פעם! תשבי כבר פעם! למה את עומדת?

רחל: אני מכינה לך עוד ספל תה.

סיימון: מי אמר לך שאני רוצה עוד ספל תה?

רחל: אני שאלתי אותך אם אתה רוצה.

סיימון: אבל אני לא אמרתי שאני רוצה. מספיק לך כבר להטביע את כל העולם בתה. הגיע הזמן שתשבי במנוחה.

רחל: אני רוצה להכין לך עוד ספל תה.

סיימון: אחרי רגע אני רוצה מאוד ספל תה. את יכולה להכין לי, בבקשה, ספל תה?

רחל: בבקשה. מיד. עם, נכון?

סיימון: יושב כן, יש לו חזן, אם רוצים. הוא גם לא רצה לבוא הנה יחד איתי מפני שאני מהצד שלך. נישואים זו פגישה בין שני מחנות, והוא רוצה לבוא בראש המחנה שלו. לבדו בעיר הזאת, עם כמה לירות, והוא סוחר איתו כביכול את כל המחנה שלו; זה לא נהדרר?! הו! ואנגלית הוא התחיל ללמוד מהוראות של בקבוקי האספירין שאבא שלו היה שולח להם בסיטונות מאמריקה. הם טובלים מכאבי ראש במשפחה ובולעים אספירינים. הם שמים גם תחבושות עם פרוסות תפוחי אדמה על המצח. אימא שלו קיבלה אותי ככה, עם תחבושת של פרוסות תפוחי אדמה על המצח.

רחל מוזגת את התה, בעודו מדבר

סיימון: תפסיקי את הבכייה הזאת!

רחל: אני מוזגת את התה.

סיימון: אצלך נהרות של דמעות בתה. תפסיקי את זה!

רחל נושאת את ספלי התה אל השולחן

סיימון: קם אליה, חוסם את דרכה בלא להרגיש המעלה הגדולה שלו שהוא רוצה אישה כמו שצריך לרצות אישה. הוא בצרה, הוא בגט, הוא לבדו, והוא רוצה אישה. הוא בריא באמת, בעל בריא עם כאב ראש.

רחל מנסה להגיע אל השולחן

סיימון: כאב הראש שלו זו הבריאות שלו, זה ה... זה... זה שלו. הוא משוגע לילדים. הוא אמר לי שהוא יתחתן איתך והוא יראה לה, הוא יוליד הרבה ילדים ויראה לה. לה!

רחל: די כבר!

סיימון: מה די?

רחל: תן לי כבר לשים את התה על השולחן! מעמידה את הספלים על השולחן, יושבת **סיימון:** פונה אליה בתנועה חדה, נתקף כאב הו! הוא, את והדיסקוס עשיתם יד אחת לשבור אותי. יושב

רחל: מקרבת אליו את ספל התה בבקשה.

סיימון: נוטל את ספל התה בידו, אבל לא שותה הוא אולי לא יהיה לטעם שלנו. אנחנו עצמנו מאוד לטעם שלנו. רק הטעם שלנו הוא לטעם שלנו. כל

הגאווה שלנו – בטעם שלנו וכדרישות שלנו. חתיכות טעם הולכות על שתיים. מגיע לך משהו יותר טוב, ודאי, לנו מגיע תמיד משהו יותר טוב. למה? מפני שאנחנו רואים את המגרעות של כולם? אני יודע מה את רוצה להגיד. אנחנו רואים ומכירים גם בחולשות של עצמנו. אה, אה. הו, הו. זה כבר מעלה גדולה. זה... בגלל זה כבר יש לנו זכות מלאה לאהוב את עצמנו. נמאס לי לאכול את עצמי.

רחל: בראש מורכך מה אתה רוצה ממני?

סיימון: ספל התה רועד בידו אה?!

רחל: מה אתה רוצה מחיי?

סיימון: חוטף ושותה בזעם. מקדים קנה לוושט, כמעט נחנק, משתעל שתחיי!

רחל: די, סיימון.

סיימון: די עם סיימון! בירושלים אין סיימון. מאיר-שמעון, רחל-לאה, מאיר-

שמעון. מה יצא מכל האהבות החופשיות שלך?

רחל: למה אתה צריך?

סיימון: קם שבע שנים החזקת ופירנסת כאן את סטיבן. אהבה חופשית? היית

שפחה חרופה שלו. עד שהוא קיבל את תעודת הרופא שלו, והלך לו. אז

חזרת ולקחת את השני מבית הספר לרפואה, ועוד פעם מהשנה הראשונה,

כדי שגם הוא יעזוב אותך אחרי שבע שנים. שבע שנים לומדים רפואה! מה

הם לומדים שם כל כך הרבה? ומאז עברו עוד שש שנים.

רחל: למה אתה צריך להלבין את פני לחינם?

סיימון: לא שומע אותה חסל סדר סטודנטים לרפואה! הגיע הזמן שתינשאי

בשידוך הגון כמו בנות המלכים. אחרי רגע, בשקט למה את לא צועקת עלי

פעם: לך לעזאזל! מה יש לך עלי? ואם אתה אחי – מה?! תדאג לעצמך

קודם! אני יכולה לקפוץ מהגג אם אני רוצה. יש לי פספורט אנגלי כמו שיש

לך. ומי אמר שאני מוכרחה בעל? לך יש אישה?! למה את לא צועקת עלי

פעם את זה ופי עשר יותר?!

נקישות על הדלת, ובני נכנס, בידיו זוג נעלי אישה

סיימון: פעם שנייה! דופק, לא מחכה להזמנה ונכנס. למה בעצם אתה דופק?

רחל: אל בני הנעליים הישנות שלי, אני חיפשתי אותן. תודה רבה, מר אלתר.

סיימון: הו, אני מבין, הוא לקח אותן ממך לתקן לך אותן בסתר. אנרכיסט איום

ונורא שמעניק מתן בסתר. איזו אידיליה!

בני תוקע את הנעליים בחיקו של סיימון, יוצא

סיימון: בואי תראי. הוא התחיל לתקן, אבל הוא הפסיק את התיקון באמצע. הוא הוריד את העקבים הישנים ולא החזיר. הוא הרס לך את הנעליים.

רחל: זה לא חשוב, הן ישנות במילא.

סיימון: לא! הוא צריך לפצות אותך. שיקנה לך חדשות! אם לא תדרשי ממנו, אני אדרוש.

רחל: בשקט אני גרה כאן. הוא בעל הבית שלי.

סיימון: ככה?!

רחל: אני חייבת לו שכר דירה שלושה חודשים, והוא לא אומר כלום. והוא צריך את הכסף, יש לו אולי פחות משיש לי. ואני הצטננתי וחליתי כשלא היית, והוא הכניס לי אוכל.

נשמעת נגינת קרן מגומגמת מעבר לקיר

סיימון: במין שקט כמה שזה יפה, שמחה של עניים, עולם מלא חסד. הלב נכמר. אני, כשהלב נכמר לי ככה, כשאני מריח את ריח החסד הזה... בקול, בזעם כבוש הדם עולה לי לראש, את מבינה?! ואני אשים עלייך בעל, ואפילו רק מפני שתקבלי בשקט כל מה שאשים עלייך, כל מה שהעולם המלא חסד הזה ישים עלייך, ולא תצעקי אף פעם: באיזו רשות?! נמאס לי עם הראש הכפוף שלך, עם העיניים הטובות והרטובות. עם ספלי התה שלך. עם הז'ורנלים הרפואיים. שני סטודנטים לרפואה, שניים, בסך הכול ארבע-עשרה שנים של רפואה – ואת ממשיכה לחתום על ז'ורנלים רפואיים. די! נמאס לי לראות איך את הולכת ברחובות על יד הקירות. את, שהיית צריכה לעבור באמצע כמו מרכבה עם שישה סוסים. יושב תגידי כבר משהו!

רחל: קודם אמרתי לך משהו, אתה לא שמעת.

סיימון: מה לא שמעתי?

רחל: למה אתה מלבין את פני לחינם?

סיימון: מלבין את פנייך לחינם?

רחל: שיבוא. נראה. אני מנסה לומר לך את זה כל הזמן.

סיימון: מה?

רחל: אולי.

שתיקה קצרה

סיימון: במבוכה של זעם סתום בסדר. בס... בס... בסדר! מספיק לי. קם, לובש את מעילו קבלי אותו את. אתם תסתדרו. תסתדרו מצוין! אני את שלי עשיתי.

הוא צריך להגיע הנה בכל רגע. יוצא

רחל כמו מבקשת לעצור בו, אחר כך נוטלת ראי, מתחילה להסתדר. צלצול בדלת. היא מהססת. צלצול נוסף. פותחת. סיימון עומד בדלת

סיימון: אההה! מצויין! התחלת להסתדר. יפה. שכחתי את העיקר, הוא בן ארבעים ואחת, וגם את בת ארבעים ואחת, לא חצי שנה יותר! הוא שאל פעמיים, נשמע לו יותר מדי טוב – כלה כל כך צעירה, בסך הכול בת ארבעים ואחת, ועוד נסיעה על חשבוני. יותר הוא לא ישאל, אותך ודאי לא. הוא חושד בכולם שמרמים אותו, והוא שואל פעם ופעמיים, וזהו, לא יותר, כדי לא להעליב. אחר כך תסתדרי איכשהו. ללדת את תלדי גם כשתהיי בת חמישים. איזה עולם! יוצא

רחל פונה לאטה אל פנים החדר. שוב צלצול בדלת. סיימון נכנס
סיימון: עוד משהו. הדירה הזאת היא שלך – זה מה שסיפרתי לו. ואני יהודי אמיד, סוכן מצליח. נסתדר עם זה אחר כך. הוא הגון, הוא לא יעזוב נישואים, אשתו היא שעזבה אותו. אני אחזור עוד מעט. יוצא

רחל מפנה את ספלי התה מהשולחן. צלצול בדלת. היא פותחת. בני בפתח
רחל: מר אלתר. הו, תיכנס. אחי לא בבית. אני מקווה שאתה... אתה יודע איך הוא. אבל באמת הוא... תיכנס, אולי תשתה.

בני: בפתח. במבוכה – בסערת נפש רק להסביר! הנעליים שלך שהחזרת... לא נגדך! להפך! אני רוצה מאוד לתקן גם עכשיו, רק ש... רק ש... פשוט אי אפשר אחרי מה ששמעתי, אני לא יכול... שקר של הנפש! לא את אשמה – אני... אני לא טוב, אני מלא רעל, אני! יוצא

רחל פותחת אחרי רגע את הדלת, כאילו בעקבות בני, לומר לו משהו. בחוץ עומד לייזר. היא סוגרת בבהלה. צלצול בדלת. היא פותחת. אליעזר ויינגרטן, המכונה לייזר, עומד בפתח, רטוב מגשם

לייזר: מכריז בביטחון מופרז, כמעט בצהלה שלום.

רחל: שלום. תיכנס בבקשה.

לייזר: את צריכה קודם לדעת מי אני. מושיט ידו אליעזר ויינגרטן.

רחל: כן. רחל. מושיטה את ידה

לייזר: לוחץ את ידה חזק מדי נעים מאוד.

רחל: כואב לה גם כן. נעים מאוד. אחרי רגע תיכנס, בבקשה. סוגרת את הדלת

סיימון יצא לכמה זמן. אחרי רגע שב בבקשה.

לייזר: אני צריך קודם להוריד את המעיל, לא?

רחל: ודאי. סליחה. אתה רטוב לגמרי.

לייזר: המעיל רטוב. מתחיל להתפשט, עוצר סליחה. יש לי בשבילך משהו קודם. מוציא מתחת מעילו בונבוניירה, מושיט לה מתנה בשבילך, נשים אוהבות שוקולדה.

רחל: לוקחת מידו תודה. מניחה על השידה
לייזר: פשט בינתיים את מעילו איפה לתלות את המעיל?
רחל: ודאי. סליחה. תן לי.

לייזר: הוא יהיה כבד בשבילך, מעיל של סבלים. אבא שלי קנה אותו כשעבד בארצות הברית של אמריקה, בניו יורק. בקיץ מזיעים שם ופיח, ובחורף – קר וכפור.

רחל: מכוונת אותו אל המתלה הנה כאן.
לייזר: תודה. תולה את המעיל איפה את רוצה שאני אשב.
רחל: ודאי. מצטחקת סליחה. כאן, ליד השולחן, סלח לי.
לייזר: יושב את מבקשת יותר מדי סליחה.
רחל: כן. כמעט שאמרתי עוד פעם סליחה.
לייזר: מתבונן בה, ופתאום בקול רם לא יפה שאני יושב ואת עומדת.
רחל: ודאי. אחרי רגע שכחתי את עצמי. יושבת
לייזר: אחרי רגע איפה השוקולדה?

רחל: סליחה?

לייזר: הבאתי לך שוקולדה.

רחל: הו, כן, על השידה.

לייזר: אם תרשי לי, אבקש ממך שתביאי אותה אל השולחן; נשים אוהבות שוקולדה, אבל הן אוהבות יותר את הפיגורה. זאת מתנה שלי, ואני לא רוצה שתעשי איתה דיאטה. תאכלי אותה עכשיו, בבקשה. אני גם רוצה לדעת אם לא רימו אותי.

רחל: אחרי רגע טוב. קמה ומניחה את הבונבוניירה על השולחן, ואחרי רגע אני אוכל את השוקולדה, אבל אתה תשתה ספל תה. שופתת קומקום מים על האש בפינת המטבח

לייזר: בלא שיביט אחריה זאת מתנה לא יקרה.

רחל: לא היית צריך להביא מתנה יקרה.

לייזר: אין לי בשביל מתנה יקרה. אחרי רגע אני גם מאמין שלא צריך להביא מתנות יקרות. קשה לתת מתנות יקרות בלב שלם, נותנים אותן בחשבונות. ומי שמקבל אותן – מקבל אותן בתאוות בצע.

רחל: לא חשבתי על זה.

לייזר: תחשבי עכשיו. אחרי רגע אני אתן לך דוגמה. לאה־דבורה וילמן, בת־הדודה של אימא שלי – היא גם קרובה שלכם מצד דודה מלכה של אימא שלכם – נתנה לי סרוויס גדול מתנה לחתונה. עוצר כמצפה לאיזו תגובה שלה, וממשיך אחרי רגע והיא אלמנה מרודה, יש לה שמונה ילדים, והם אוכלים לחם ושמן, כמו שאכלו פעם בעיר העתיקה. אנשים זוכרים את הכותל ואת בתי הכנסת, ולא זוכרים איזה עוני גדול היה בעיר העתיקה. הם לא אוכלים כמעט ירק ופרי, והם מעבירים נעליים מילד לילד. והיא נתנה לי סרוויס יקר כזה. לא נעים להחזיר מתנה, אבל זו היתה גזילה. החזרתי לה, והיא לא רצתה לקבל. אז הלכתי לחנות של פרוינד והחזרתי לו אותה – פרוינד, החתן של ר' ברוך הקרקובר – ואת הכסף שלחתי לה בצ'ק.

רחל: אחרי רגע היה לה ודאי הרבה מה לעשות בכסף הזה. מגישה את התה לשולחן אני מוזגת לך על חלב.

לייזר: שמואל־יוסף נהרג בכדורים של הירדנים. זה בעלה. מאז חייה מרים. אנשים שלא חושבים מספיק יכולים לחשוב שיום המוות הוא החלק הכי קשה.

רחל: זה מוצא חן בעיניך אתה אומר משהו נכון.

לייזר: ונוסף לזה יש לה שומה בקצה האף. מראה איפה כאן. זה נראה כמו טיפה גדולה שעוד מעט תטפטף למטה. מוכרחים לצחוק מזה.

מתאמצת ומצחקת. יושבת

לייזר: זה נראה כמו טיפה של שוקולדה. והיתה לה סיבה למה היא נתנה לי מתנה יקרה כל כך לחתונה. היא רצתה שאעזור לה להכניס את ירוחם שלה לעבודה במשרד הסעד. זה הבן הבכור שלה. נוטל סוכר לתה שלו, הרבה סוכר אבל אני כבר לא עבדתי במשרד הסעד. היא פשוט לא ידעה, מרוב דאגות היא לא יודעת מה נעשה בעולם. אבל היא זוכרת את התאריכים של כל ימי השנה של כל בני המשפחה, והיא באה תמיד לבית הקברות. יש לה על מה לבקש. היא בוכה יותר מהיתומים.

רחל: תיקח סוכר כמה שאתה אוהב.

לייזר: הרב חסיד סידר אותו בסוף בעבודה בבנק. את ירוחם. בירושלים עוזרים לפעמים לאנשים, אבל גם צוחקים. מישהו יכול לעזור למישהו ובאותו זמן בפנים הוא מתגלגל מצחוק כשהוא חושב איך יספר למישהו על הצרה שלו, של זה שהוא בעצמו עוזר לו.

רחל: אני אוכל את השוקולדה שלך, אתה לא צריך להתנצל.

לייזר: אחרי רגע על מה אני צריך להתנצל?

רחל: אתה לא צריך.

לייזר: על מה אני לא צריך?

רחל: על המתנה, על... הו, זה לא חשוב. אמרתי סתם כך.

לייזר: את לא אמרת סתם כך, אין סתם כך.

רחל: אחרי רגע זה נכון. בכל זאת בוא נשכח את זה. אתה יודע בדיוק למה

התכוונתי.

לייזר: לא בדיוק.

רחל: בכל זאת בוא נשכח את זה. אני אולי אומרת עכשיו דברים לא במקום.

אחרי רגע אני במצב של מבוכה, זה טבעי, לא? פותחת את הבונבוניירה, אוכלת,

כמו בעליזות היא טובה, לא רימו אותך. עכשיו אתה תשתה את התה. עשינו

הסכם, לא?

לייזר שותה. היא שותה. שתיקה קצרה. האור מאפיר. נשמעות דפיקות הפטיש מעבר

לקיר, הן פוסקות כשהשיחה מתחדשת פתאום. שניהם מתחילים לדבר בבת אחת

רחל: מה דעתך על...?

לייזר: יש לך משהו...?

רחל: בבקשה.

לייזר: לא. את.

רחל: אתה האורח.

לייזר: זה לא יעזור לך, את קודם.

רחל: אחרי רגע רציתי רק לשאול אותך מה דעתך על התקדמות הרפואה

בימינו?

לייזר: סליחה?

רחל: אני חושבת שזה התחום היחיד שבו הביאה התקדמות הציוויליזציה אושר

אמיתי לבני-אדם, לא רק נוחיות או כוח, אלא אושר ממש. עוד לפני חמישים

שנה היו מחצית התינוקות מתים לפני שידעו לדבר.

לייזר משתעל שיעול קטן

רחל: נעשה לה לא נוח זה כמובן לא עושה את האנשים טובים יותר, אבל זה עושה

אותם סובלים פחות. אחרי רגע ודאי, גם הרופאים אינם אנשים טובים יותר,

אבל בעזרת הרפואה הם מיטיבים.

לייזר: את אוהבת לשבת בבתי קפה?

רחל: מה?! לא. כאן אין בכלל בתי קפה. יש בארים. אני לא הולכת הרבה לבארים. לפעמים. למה אתה שואל?

לייזר: אני אגיד לך עוד מעט. אחרי רגע צריך כאן איזה תיקון באינסטלציה?
רחל: סליחה?

לייזר: אם משהו מקולקל כאן באינסטלציה, מים לא יורדים בבית שימוש או ברז דולף, אני יכול לתקן.

רחל: תודה, לא צריך, הכול בסדר.

לייזר: רציתי להיות אינסטלטור. זה מקצוע טוב, צריך אותו, ומרוויחים לא רע. נמאס לי עד מוות לעבוד בפקידות. בפקידות יש דרגות, זה כמו צינורות חלקים גבוהים, וכולם מטפסים ודורכים אחד על הראש של השני כדי שהשני לא יטפס. עבדתי אצל משה כהן, האינסטלטור, אבל הייתי מוכרח להפסיק. אבי ואמי אמרו שמקצוע כזה יבייש את המשפחה. גם אני הרגשתי בושה בלי שרציתי, הייתי מוכרח להרגיש בושה. אדם לא חופשי לעשות מה שהוא רוצה ומה שטוב לו אפילו אם הוא לבדו.

רחל: זה מוצא חן בעיניך זה נכון.

לייזר: פעם אמרו שיש באדם שד.

רחל: הו!

לייזר: השעון שלך בסדר?

רחל: סליחה?

לייזר: אני יכול לתקן אותו אם הוא מקולקל.

רחל: תודה, לא צריך. הכול בסדר.

לייזר: אחרי האינסטלציה התחלתי ללמוד שענות אצל יעקב הג'ינג'י. אבל הייתי מוכרח להפסיק. קיבלתי כאבי ראש יותר גדולים מהרגיל, ודוקטור בלוך אמר שהכאבים באים מהתאמצות העיניים. אני חושב שזה היה בגלל התקתוק; שעונים פתוחים על השולחן זה מראה יפה, אבל אפילו שני שעונים מדויקים אחרי התיקון לא מתקתקים יחד, כאילו הם רודפים אחד אחר השני, אין להם מנוחה רגע, כל הזמן מתחרים. ואלו רק שעונים, לא בני-אדם.

רחל: אני מבינה.

לייזר: אחרי רגע אומרים שאדם לאדם זאב. זאב לא טורף זאב, לא כשהוא שבע ולא כשהוא רעב. ותכף אני לא סיפרתי לך את כל הסיפורים שסיפרתי לך כדי לספר לך סיפורים. אני רציתי להציג את עצמי לפניך. נתתי לך גם כמה

רמזים לחלק לא כל כך נעים של הביוגרפיה שלי, בעניין החתונה שלי. את לא שמת לב. זה טוב בעיני. אני לא אוהב אישה חטטנית, שתופסת כל דבר קטן. לכן אני אציג את עצמי לפניך עוד מעט לפי הסדר.

שתיקה קצרה. אונייה צופרת

רחל: מה דעתך על העיר, אם אתה יכול לקבוע דעה בזמן הקצר שאתה כאן? לא נוח לה בשאלתה זו עיר אפורה, כמו פח. לפעמים פשוט מתחשק לי לקחת מברשת ולגרד את החלודה. לכם קשה להבין למה אנחנו מדברים כל כך הרבה על השמש בישראל. כל כך הרבה אור אצלכם בחוץ. סיימון נוסע לישראל כל שנתיים. אני הייתי שם פעמיים, טיילתי קצת, ובסופו של דבר מצאתי את עצמי בבניין הדואר הישן שלכם, הוא דומה לבניינים כאן.

לייזר: עד איזו שעה את ישנה במיטה בבוקר?

רחל: עכשיו כבר לא משתוממת, בחיך אני קמה מוקדם, מוקדם מדי. אומרים שזה מעיד על רגש אשמה. אפילו כשאני נרדמת מאוחר, אני קמה מוקדם. אחר כך אני עייפה כל היום.

לייזר: מיד את רואה את המעיל שלי?

רחל: בלא להפנות ראשה כן.

לייזר: ככה את לא יכולה לראות את המעיל, ככה את יכולה לראות רק אותי.

רחל: מפנה ראשה אני רואה.

לייזר: את שואלת אותי על העיר הזאת באנגליה. אני אספר לך משהו על האנגלים. בית השימוש שלנו היה בחצר, ככה זה בשכונות הישנות בירושלים. והנה אבי קילקל את הקיבה והיה מוכרח לצאת לצרכיו – תסלחי לי – עוד לפני עלות השחר. והרי האנגלים הטילו עוצר. הם שלטו בארץ ישראל ולא רצו לעזוב אותה. מה הוא עשה? הוא ירד על ארבע והלך לבית השימוש בקצה החצר. על ארבע, כדי שהחילים יחשבו שהוא חיה. בדרך הוא נבח פעמיים כמו כלב, שיהיו בטוחים שהוא כלב. תארי לעצמך: אדם... אדם מבוגר... אדם שעבד קשה. הכול בגלל פוליטיקה.

רחל: אחרי רגע אמרת שתספר על המעיל.

לייזר: אבא שלי היה מכסה אותי במעיל הזה שלי לפנות בוקר. הדירה שלנו היתה קטנה, לא היה מקום לכל הילדים בפנים, והייתי מוכרח לישון בחוץ, במרפסת הקטנה הסגורה בחוץ. קראו לה מרפסת סגורה, אבל הגשם טפטף מהגג של המרפסת ישר על המיטה. ישנתי במיטה הרטובה די טוב כי הייתי

צעיר ועייף. אבל כשהוא היה קם להתפלל לפנות בוקר הוא היה מכסה אותי במעיל, ואז נהיה לי חם וישנתי יותר טוב.

שתיקה קצרה. מחשיך כמעט לגמרי. אור ניאון רץ נדלק אי שם ברחוב

רחל: אותי סחב סיימון על הכתפיים שלושה ימים. בדיוק כשהתחלנו לברוח לרוסיה חליתי באדמת. אבא לא היה איתנו, וסיימון היה הגבר במשפחה. הייתי אדומה כמו שושנה.

לייזר: טוב לאישה לחלות באדמת לפני שהיא מתחתנת.

רחל: מה? מבינה הו, כן. אימא שלנו מתה ברוסיה, בסיביר. אנחנו אהבנו אותה מאוד, אנחנו זוכרים אותה עד היום, זוכרים אותה ברורה כמו צילום, היא קפאה בסופת שלג.

לייזר: אחרי רגע באנגליה אוכלים הרבה צ'יפס.

רחל: הו, לא כל כך הרבה כמו שאומרים שאוכלים, אבל אוכלים. זה מאכל זול.

לייזר: זה לוקח הרבה שמן.

רחל: אני מטגנת את הצ'יפס בשמן עמוק, הצ'יפס יוצא טוב והשמן נשאר די נקי. אז אני מחזירה אותו לבקבוק מיוחד, ואני משתמשת בו שוב.

לייזר: אני ניסיתי אותך. אולי לא צריך לעשות את זה, אבל אני מודה שניסיתי אותך. אחרי רגע אני הייתי נשוי. אני גרוש. יש לי ילדה. אשתי היתה שופכת את השמן של הצ'יפס. היא אהבה לשפוך את השמן הזה. היא אהבה לשפוך הכול. התקוטטנו בגלל זה. היא אמרה לי פעם שאני צריך להחזיר את משחת השיניים לשפופרת אחרי הצחצוח.

רחל: הו! צוחקת

לייזר: למה את צוחקת?

רחל: אחרי רגע זה מצחיק.

לייזר: מי?

רחל: אף אחד לא, זה... זה מצחיק, להחזיר משחת שיניים לשפופרת. מוכרחים לצחוק מדבר כזה, לא? שוב לא?

לייזר: אחרי רגע, קם ובקול רם וכמו נרגז אמרתי לך כבר שאני גרוש ושיש לי ילדה. אני רוצה להגיד לך עוד כמה דברים. אני מוכרח להגיד לך את האמת. היא שרצתה את הגט. היא ברחזה ממני כמו מחיה רעה. היא לא ביקשה אפילו את הכסף של הכתובה, אלף ושמונה מאות לירות. אני שלחתי לה את זה אחרי הגט.

רחל: אתה לא צריך ל...

לייזר: היא התחבאה ממני כמו במאורה. וכשאני מצאתי את המקום ובאתי אליה לתת חליפה לילדה, היא צעקה כאילו אני שוחט אותה כשראתה אותי בפתח. עוד לא הוצאתי מילה מהפה, רק המראה שלי – כאילו אני שוחט אותה. ולפני כן, לפני שעליתי, כשעמדתי תחת החלון, שמעתי את הצחוק שלה עם הילדה.

רחל: אתה באמת לא צריך ל...

לייזר: אני מוכרח להגיד לך את האמת. בשבילי הילדה שלי מתה, וכל הרופאים של העולם לא יעזרו. ואני לא יודע למה זה. זה חושך בשבילי. את יכולה לשאול שאלות אם את רוצה, ואני אענה לך בדיוק מה היה. אולי את תוכלי להסיק מהעובדות שאני אספר לך דברים שאני לא יודע.

רחל: לא, אין לי שום שאלות. אתה לא צריך ל...

לייזר: אז אני אמשיך ואספר לך עוד משהו. אני מוכרח להגיד לך את האמת. אולי את יכולה להדליק את החשמל.

רחל: כן, ודאי, סליחה. קמה ומדליקה

המנורה התלויה מעל השולחן מאירה את השולחן באור חזק, ומסביב מואר פחות **לייזר:** קרה לי משהו אחרי הגט. אני אספר לך את זה, שתדעי הכול. אני לא רוצה שיקרה עוד פעם מה שקרה, שיש בעל ואישה והם לא יודעים אחד על השני כלום, שיש להם ילדה חיה והם שונאים אחד את השני עד שהילדה נהיית כמו מתה. אני רוצה שנהיה עוד לפני שאנחנו מתחתנים כמו בני משפחה באמת, כמו אח ואחות, שאין ביניהם סודות ושקרים. לכן אני רוצה שתדעי שנהיה לי רע מאוד אחרי הגט. לא הכרתי את העולם. היה לי חושך בעיניים. אני לא יכולתי לכפתר את הכפתורים.

רחל: אתה לא צריך יותר.

לייזר: הכניסו אותי לבית משוגעים. הם ריפאו אותי, אבל בפנים לפעמים עוד קצת רע לי.

רחל: אתה סובל עכשיו לחינם. אני יודעת את כל זה. זה לא מפריע לי.

לייזר: בשקט מה את יודעת?

רחל: כל מה שאתה מספר. זה גורם לך צער מחדש, ולחינם.

לייזר: מאיפה את יודעת?

רחל: היא מתחילה לחשוש סיימון...

לייזר: אחרי רגע הוא סיפר לך... את הכול?

רחל: אחרי רגע כן. אחרי רגע אולי תשתה עוד כוס תה.

לייזר: מתכונן בה בריכוז, כרוצה לראות טוב יותר את פניה, המצויים באזור המואר פחות שמעבר לשולחן. הוא שולח ראשו קדימה, ופניו שלו מוארים באור החזק שמעל לשולחן. הוא אומר בשקט לא טוב שמספרים על מישהו דבר מאחורי הגב שלו, ועוד סוד. זהו שניים נגד אחד. זה... עושים כך צחוק. זה כולם נגד אחד.

רחל: בקול רם, עצבני הוא אחי, לא? הוא אחי. אחרי רגע אני אכין לך עוד כוס תה.

נגינת הקרן נשמעת מעבר לקיר

לייזר: באי־שקט, ברוגז כבוש מה זה?

רחל: מה?

לייזר: מישהו מנגן, כאילו מהקיר, כאילו חצוצרה, אבל לא חצוצרה.

רחל: בשמחה על ההפוגה כביכול מהמתח או, זה בעל הבית של הדירה שלי, בני אלתר. הוא אדם קצת מוזר, אבל אדם טוב, עם רגש. הוא אוהב לתקן נעליים. זו אצלו אידיאולוגיה. צריך לדעתו לחזור לעבודות הפשוטות ביותר, לאדמה.

נחמד, לא?

לייזר: הוא לא מתקן נעליים עכשיו, הוא מנגן.

רחל: כן, הוא אוהב לנגן.

לייזר: הוא עשיר.

רחל: אומרים שהוריו היו עשירים מאוד שם, לפני המלחמה. הוא – לא, לרוב הדיירים יש יותר משיש לו.

לייזר: מגיע אל העניין המעסיק אותו באמת את תסלחי לי אם אשאל אותך שאלה. אומרים שלא שואלים נשים שאלה כזאת. בת כמה את?

הנגינה נפסקת

רחל: סליחה?

לייזר: בת כמה את?

רחל: בצחוק של מבוכה הו... אחרי רגע זה כל כך חשוב לך?

לייזר: אני שאלתי אותך משהו.

רחל: רוצה להרוויח זמן, קמה אומרים שמותר לאישה לא לומר את האמת על הגיל שלה. אומרים שאסור לאישה מעל גיל מסוים לומר את האמת בעניין הזה. בסופו של דבר גיל זה... זו אמונה קדומה, לא? זה חשוב רק בפספורט, לא? העיקר זה איך מרגישים, מה עוד רוצים ויכולים לעשות, או גם איך נראים. בצחוק בת כמה אני נראית?

לייזר: אני רוצה שתגידי לי בת כמה את. אני רוצה לדעת מה אומרים לי. אני לא מכאן, אין לי כאן משפחה.

רחל: אחרי רגע נולדתי ב־1924.

לייזר: כמה זה יוצא?

רחל: אני בת ארבעים וארבע.

לייזר: זה יוצא ארבעים ושלוש. החשבון יצא לי עכשיו.

רחל: נולדתי בינואר. זה כמעט ארבעים וארבע.

לייזר: אתם אמרתם לי עכשיו את האמת.

רחל: לא אמרתי לך אף פעם דבר אחר.

לייזר: אחיך אמר לי דבר אחר.

רחל: הוא רצה לעזור לי. הוא רגיל לדאוג לי. זה הוא שהציל את חיי. זה... אחרי רגע אולי אתה רוצה לשתות עוד ספל תה?

לייזר: הראש כואב לי פתאום.

רחל: אולי אתה רוצה לשתות עוד ספל תה?

לייזר: לא, תודה, את לא צריכה לטרוח.

רחל: זה לא קשה לי. אני אוהבת להכין תה.

לייזר: אולי את יכולה להדליק את החשמל.

רחל: הדלקתי, החשמל דולק.

לייזר: כן. אחרי רגע מתי יחזור אחיך?

רחל: אני משערת שעוד מעט. אחרי רגע, בקול רם ועצבני לך אין דיסקוס, מה?

לייזר: סליחה?

רחל: אתה מסובב את הראש שלך בלי קושי. סיימון לא מסוגל. הוא הביא איתו דיסקוס מישראל.

לייזר: כן. הוא קם, הם עומדים זה מול זה אולי את יכולה לומר לי איפה... איפה חדר הנוחיות?

רחל: בפרוודור, הדלת הראשונה מצד ימין. פונה לצאת אתה תסלח לי, אבל אני צריכה לסדר את חדר המיטות. אני לא מספיקה בבוקר. אני אישה עובדת.

יוצאת

לייזר הולך אל מעילו התלוי קרוב לדלת. נוטל כדור אספירין וכולע אותו. הדלת

נפתחת ובני נכנס. הדלת מסתירה את לייזר, ובני לא רואה אותו, הוא מחפש ומוצא את

הנעליים שהחזיר קודם, לוקח אותן, פונה לצאת, רואה את לייזר

לייזר: שלום. אני לא מכאן. היא, בעלת הבית, תכף היא תיכנס. שלום.

בני: שום שלום! אין שלום! לירושלים! – צדיקים?! נביאים?! בטח! – לא אתם! נביאים אמרו מה ירושלים: מקריבי בית בבית! גנבים! עכשיו אתם גם גנבים – גם נביאים, אה?!

לייזר: אני רק אורח, אני מחפש את בית השימוש.

בני: שקר! הכול שקר!

לייזר: לא... אני באמת צריך... אני לא מכיר.

בני: אני מכיר. שמעתי הכול... הופך ובודק ופותח הכול כמו סחורה... סוחרים! רק זה יודעים! היא לא סחורה! פונה לצאת, חוזר אל לייזר חצוצרה?! אני לא מנגן שום חצוצרה! קרן! זה יותר מכל ירושלים שלכם! מוזיקה! אני ניגנתי ועכשיו אני אתקן לה... מנופף בנעליים עכשיו אני יכול... ובלי שום שקר. תיקח אותה כמה שתרצה! לקחת – זה שום דבר. אחר כך הרי תזרוק... אני מכיר! אז מה לקחת, אה? והיא תלך על הסוליות שלי, לא בירושלים, לא בשום מקום. על הסוליות שלי!

לייזר: אני באמת צריך. יוצא לפרוודור

צלצול בדלת. בני פותח. סיימון נכנס. מנופף מולו בקבוק יין. בני מנופף בנעליים ויוצא. רחל נכנסת

סיימון: מסתכל סביבו איפה הוא?

רחל: בבית שימוש.

סיימון: האף שלך למטה. אף של כלה צריך להיות למעלה. בבית שימוש. מממ... אחרי רגע הוא לא מוצא חן בעינייך, מה? כל העניין לא, הא? ובכן, תשמעי משהו: את תאכלי אותו! קניתי לו כרטיס לכאן ולא כדי לקנות לו כרטיס בחזרה. אין לי, ואת יודעת את זה. הנסיעות האלה לארץ ישראל מרוששות אותי. רק בירושלים אני יכול לספר לאחרים ולעצמי שאני מרקס אנד ספנסר. מובן?!

רחל: אתה כבר לא יכול לצעוק, אנחנו כבר לא לבדנו בדירה.

סיימון: מה?!

רחל: לא אמרתי לך שהוא לא מצא חן בעיני.

סיימון: אה?

רחל: הוא כן מצא חן בעיני.

סיימון: אה אה. אז מה אמרת לי?

רחל: לא אמרתי לך כלום. אני יכולה לומר לך משהו?

סיימון: מה דיברת איתו כל כך הרבה, אם מותר לי לשאול?

רחל: לא אמרתי שדיברתי הרבה. אבל הוא לפחות נתן לי לענות על השאלות ששאל.

סיימון: אה, אה. איזה שאלות, אם מותר לי לשאול?

רחל: אם אני יושבת בבתי קפה.

סיימון: הו, כן, ודאי.

רחל: אני לא יושבת.

סיימון: ודאי שאת לא יושבת. מה עוד?

רחל: אם אני קמה מאוחר מהמיטה בבוקר. אם אני לא שופכת את השמן של הצי'פס. בת כמה אני.

סיימון: בת כמה את?! מה ענית לו?

רחל: בת כמה שאני.

סיימון: בת כמה? בת כמה את?! רק תעזי לומר שאמרת לו! בת כמה אמרת שאת?!

רחל: בת ארבעים ואחת.

סיימון: בהנאה מסותרת כמוכן. צוחק את הפחדת אותי. אדם לא יכול להיות בטוח בימים האלה בשום דבר. פתאום אמרת משהו?

רחל: יש לי מה לומר?

סיימון: מה זה צריך להיות?

רחל: אני צריכה לומר משהו?

סיימון: זה יותר טוב. אחרי רגע זה מה שעושה לך מצב רוח, מנמיך לך את האף, ששיקרת לו, אה? התחלנו עסק, אז נגמור אותו, את שומעת? אנחנו שוכחים מהר מדי את המצב הקודם. אחר כך, כשתהיי אשתו הכשרה, אחר כך מותר יהיה לך להתגעגע על ימי נעוריך הנהדרים שהלכו לאיבוד.

מן הקומה שלמעלה נשמעת נגינת גיטרה

סיימון: מקשיב ההומו שלנו. הוא מנגן יפה. זה לא בני. הומו אבל גם רודף נשים, חרב פיפיות כזאת! והוא גם מסריח מזפת. מאיפה הוא לוקח ריח של זפת?

אבל הוא מנגן יפה. גם לנו כאן יש יופי, מה?

נגינת הגיטרה נפסקת פתאום

סיימון: הוא אף פעם לא גומר מנגינה. אותם העצבים! פעם האמנתי שלגויים פשוטים אין עצבים. לנחלים אין עצבים. גם זה לא נכון. תסתכלי בנחל, איך הוא רץ בלי מנוחה, אף פעם לא בקו ישר. עצבים! אחרי רגע, ספק בכנות – ספק באירוניה אנחנו בגלות, רחל-לאה, אנחנו מוכרים להיגאל. ואנחנו מוכרחים

לקבל מה שארץ ישראל שולחת לנו, אפילו אם זה רק אזובי הקיר. ובהמשך ישיר למה את לא מדליקה את החשמל?

רחל: אחרי רגע החשמל דולק.

סיימון: קר לי.

רחל: התנור פועל.

סיימון: לתנור אולי חם, לי קר. אחרי רגע משהו קרה פה, משהו קרה פה. אני עומד פה כבר חמש דקות ועוד לא הצעת לי ספל תה.

מערכה שנייה

אותו מקום, מיד אחר כך. רחל וסיימון יושבים, מול סיימון ספל תה

סיימון: יושבים, מה?

רחל: מה?

סיימון: יושבים. יושבים. על הכיסא ההוא.

רחל: כן.

סיימון: את יודעת? בעצם זה מוצא חן בעיני. הוא לא יושב שם כל כך הרבה זמן רק בגלל עצירות, או מה. לא. לא. הוא בישיבה. בהתייעצות. דיון דחוף. הוא חושב שם: כן להתחתן איתך – לא להתחתן איתך. שם הוא כמו בבית. כשאני אצלם בארץ ישראל, אני גם כן יושב שם הרבה. תראי איזה הבדל. כשאני יושב בבית שימוש בארץ ישראל, אף אחד לא מחכה לי, חוץ ממישהו שצריך אולי גם כן לשם. מבחינתה של ארץ ישראל אני יכול להישאר בבית שימוש עד מאה ועשרים. והנה הוא – אדם צריך להיות רק חתן ואפילו חתן הכי מסכן, וכבר מחכים לו. שנינו לא עושים כלום, משותקים, רק מחכים שיגמור. כל העיר מחכה, כל העולם זוקף אוזניים לשמוע מתי הוא ישטוף שם כבר את המים.

רחל: התה שלך מתקרר.

סיימון: ממתי זה התה שלי? תה – זה שלך.

רחל: אתה ביקשת ספל תה.

סיימון: ואם? כל מה שאני מבקש נעשה שלי?

רחל: זה בסך הכול ספל תה, ותראה מה אתה עושה מזה.

סיימון: מה אני עושה מזה? שוב מה אני עושה מזה?

רחל: אני לא יודעת. אתה אף פעם לא יכול לקבל משהו בפשטות.

סיימון: אה, אה. למדת לדבר. מה זה לקבל משהו בפשטות?
רחל: אני לא יודעת. אתה רוצה משהו מאוד, אתה טורח נורא, ואחר כך אתה לא רוצה.

סיימון: אני רואה. ודאי, גם לרצות משהו וגם לקבל, זו כבר חזירות, לא?
רחל: אני מצטערת.

סיימון: על מה את מצטערת?

רחל: אני לא יודעת. שום דבר.

סיימון: התחלת לרחם עלי. בסיבוב הבא את תביאי לי כלה מירושלים.

לייזר נכנס ועומד בפתח הפרוזדור. סיימון קם אליו

סיימון: ובכן... נו...!

לייזר לא עונה

סיימון: טוב מאוד! שתיקה כהודאה. הסכמנו לשידוך, מה? חסר עכשיו רק מישהו שיכריז, מישהו שיחתוך, כלומר: ידביק. היו גבר ואישה, בני-אדם, והנה לך צמד סוסים, חתן – כלה! מוזג כוסיות אין למה לחכות, מיד! מחר ניכנס לחופה! כלומר: אתם תיכנסו.

לייזר: אני רוצה לחזור לירושלים.

ראשה של רחל כמו צונח

סיימון: מה? הו, אני מבין. אבל לא דיברנו על זה. חשבתי שאתם רוצים להישאר פה, להתעשר קודם, כמונו. חוץ מזה, אני עצמי לא יכול לחזור עכשיו לירושלים. והרי לא תעזבו אותי לנפשי לבד כל כך מהר.

לייזר: אתה לא הבנת אותי.

סיימון: הו, זה יותר טוב. אתה רוצה לומר שבמשך הזמן תעלו לירושלים, כמוני, אחרי החגים, כמו שאומרים. זה טוב.

לייזר: אתה לא הבנת אותי.

סיימון: עוד לא? נו, ודאי, אני בקושי מבין את עצמי, אז שאבין מישהו אחר ועוד...!

לייזר: בת כמה הכלה?

שתיקה קצרה

לייזר: בת כמה הכלה?

סיימון: בשקט-בשקט עוד פעם, בבקשה.

לייזר: שאלתי, בת כמה הכלה.

סיימון: הכלה – בת עשרים ושתיים. הכלה – בת שבע-עשרה. בת שתים-

עשרה – הכלה. אתה יודע מה? כדי לגמור את העסק... הכלה היא בת שבע.
זה דיבור אחרון, זה כבר הפסד.

לייזר: אתה עושה צחוק.

סיימון: באמת? מה אתה רוצה שאני אעשה?

לייזר: תענה לי.

סיימון: ענני! ענני! אה? הרי שאלת אותי אותה שאלה כמה פעמים, לא?
בירושלים. אתה רוצה עוד פעם? בבקשה, היא בת ארבעים ואחת. אם אתה

לא מאמין, פשוט תנסה אותה כמו שמנסרים עץ ותספור את הטבעות.

לייזר: אתם לא אומרים לי את האמת.

סיימון: אתה שומע מה שאתה אומר?!

רחל: אל לייזר, בשקט אני אמרתי לך. לא היית צריך לשאול עוד פעם.

סיימון: אל רחל מה "אני אמרתי לך"? אחרי רגע מה אמרת לו?

רחל: בת כמה אני. הוא לא היה צריך לשאול אותך.

סיימון מתקרב אל רחל. לייזר נשאר בצד

סיימון: בת כמה את? מה אמרת לו?

רחל: את האמת. בת כמה שאני. אני בת ארבעים וארבע. זאת האמת.

סיימון: נרגש מאוד. מוציא מכיסו קופסת טביקה, תוחב הרבה טביקה לנחיריו, תנועותיו
אטיות ומודגשות – עיניו דומעות מרוב גירוי, נשימתו כבדה מרוב גירוי, אבל הוא לא

מתעטש. מתבונן בה רגע ארוך, ואז בשקט למה? אחרי רגע תעני לי!

רחל: אני לא יודעת. הוא שאל.

סיימון: לא הוא – אני. למה לא אמרת לי שסיפרת לו. אמרת לי משהו אחר.

רחל: לא נתת לי. פחדתי ממך.

סיימון: ממנו לא פחדת. והיו לבשר אחד, אה? כבר? מראש? שילמת – נתת

הכול עוד לפני שהסחורה?!

לייזר: גם אני אמרתי לה את כל האמת עלי.

סיימון: הוא קנה אותך באמת שלו, מה? אצלו זה כלום, הוא רגיל לתת אמת. זאת

הסחורה שלו. ואת כמו תינוקת, כמו טיפשה, מחזירה לו אמת, את הכול.

לייזר: אני רוצה לחזור לירושלים.

סיימון: או, ודאי, ולירושלים עירך ברחמים תשוב, אה? אה! מושיט לו את

קופסת הטביקה וקמצוץ טביקה טובה אתה לא רוצה? א שמעק טבקע? א

געזונטן שמעק?

לייזר: תודה, אני לא אוהב את זה, אני מתעטש יותר מדי אחר כך.

סיימון: גם אני לא אוהב. גם אני. תוחב טביקה לנחיריו אבל אני לוקח. לעולם תיקח, נאמר. מה שהעולם נותן. קח, תתעשר! שואף את הטביקה בכוח פנימה, צורב לו אה! טוב מאוד! תענוג! מה שהעולם נותן! אאא... מתעטש על פניו של לייזר סליחה.

לייזר: על לא דבר.

סיימון: למה על לא דבר? אני התעטשתי עליך, זה לא על לא דבר. לומר את האמת, מתחשק לי עוד פעם אחת לפני שתחזור... ושתחזור! גירוי עולה באפו, כמעט מתעטש הו... הו... זה לא יוצא.

נשמעת נגינת הקרן מעבר לקיר

סיימון: תשמעו, תשמעו... הוא שמח. הוא לא יודע לנגן, אבל הוא מנגן. מין סנדלר חובב כזה, מסנדלר לו, וכשהוא מתרגש – למה לומר מתעצבן? – רע לו או טוב לו מאוד פתאום, אז הוא תוקע בקרן כמו אחד שמוציץ סיגריה ומעשן. זה יפה, לא? אפילו נוגע ללב. הנשמה יוצאת מגעגועים, כן. מתחשק לא לעשות כלום. מתחשק לרחם קצת גם על עצמך, ולישון, ככה למות, מתחשק, בנשיקה, מה? גירוי עולה באפו אאא... מתעטש על לייזר שוטים! בולי עץ! ישרים? שני קרשים ישרים! רודפי אמת? חיות רעות! לעבר הקיר של בני, דופק עליו די כבר!

הנגינה נפסקת

סיימון: אל רחל את שיקרת לו, את שיקרת לו עם ארבעים וארבע השנים שלך!

שניהם פונים לעברו

סיימון: צוחק תראו, תראו איך שניהם כאחד פונים אלי. בעל-הנסים הופיע, הוא יציל, הוא יושיע. בלי נס הם ייאלצו להיפרד לנצח, האומללים, בגלל האמת. גירוי עולה באפו א... א... תתעטש כבר! לא, כמובן שלא.

רחל: די, סיימון.

סיימון: אמרת לו את האמת, מה? שאת בת ארבעים וארבע. איזו אמת גדולה! אמת נצחית! הרי בעוד שנה זה לא יהיה נכון, את תהיי בת ארבעים וחמש, אז זה שקר! נתקף כאב בגבו וי! הרי כל האמת ורק האמת היא שאת רוצה אותו, אין אמת אחרת. ובזה שאמרת לו שאת בת ארבעים וארבע, בזה קלקלת, כאילו אמרת לו בזה שאת לא רוצה אותו, וזה השקר הכי גדול, לא?

רחל: קמה אני לא יכולה.

סיימון: מה את לא יכולה?

רחל: אני לא יכולה לעמוד בזה עוד.

סיימון: את לא צריכה לעמוד בזה, תשבי! פונה לעבר לייזר עם שוטה כזה בבית, את יכולה לשבת! חתיכת... חתיכת רודף אמת! האמת שלך מרמה אותך הפעם טוב, טוב. אתה מחפש אמת, ואתה תוקע לעצמך חוקן. אתה שופך את דמה, אבל בעצמך... אתה הרי מפסיד את ההזדמנות של חיך, האישה היחידה שלא תרמה אותך. אתה, שזו מצווה לרמות אותך, אתה מפסיד את האישה היחידה, שאפילו אתה מסוגל לרמות, חתיכת ויזתא רשע ואומלל! לייזר: זה לא בגלל השנים.

סיימון: לא שמע אותו שיקרנו לך? השקר שלנו על יד האמת שלך זה... זה ילד עלוב עם חלומות, זה... תשאל את שרה אמנו, תשאל את רבקה, תשאל את לאה, תשאל את רחל אמנו הקטנה, תשאל אותן למה הן שיקרו. כמה שקרים שיש להן! העם שלנו יצא מהשקרים האלה, אתה, היא, אני. לשקר זה לפעמים לומר תחנון. ולקבל בשקט שקר כזה זה כמו לתת מתן בסתר, צדקה. כן, צדקה תציל ממוות. רודף אמת וצדק שכמוך! רשע! גירוי עולה באפו א... א... מתעטט לאוויר לעזאזל! איפה אתה? ביזבזתי את הכול. אל מי אני מדבר? למה אני מדבר? מי יאמר לי?

לייזר: במין הכרזה אתם מאמינים שאני שיחקתי כדורגל לעיני אבי בראש השנה, שבשבילו זה חג קדוש, ובשבילו לשחק כדורגל בראש השנה זה חטא שהוא מוכן להיהרג עליו!?

סיימון: מה זה צריך להיות?

לייזר: אני שאלתי אתכם משהו, אם אתם מאמינים ששיחקתי. אתם יכולים לענות לי?

סיימון: לא, אנחנו לא יכולים לענות לך.

לייזר: אני אענה לכם. שיחקתי. בגלל חברים. חברים משכו אותי. לא רציתי, אמרתי להם שאבא שלי יכול לעבור על יד המגרש בדרך לבית הכנסת, אבל הם משכו אותי, הם אמרו לי שאני פחדן, שאני בוגד. מוכרחים אותי, הם אמרו, והם עשו סביבי שמחה שלמה ותחנונים. ואני הלכתי אחריהם ושיחקתי כדורגל בראש השנה.

סיימון: אני ודאי משוגע.

לייזר: ואבי באמת עבר על יד המגרש בדרך לבית הכנסת וראה. אבל אני לא ידעתי שהוא ראה. כשאדם משחק עם החברים שלו הוא כמו עיוור. מה אתם חושבים הוא אמר בלילה כשהוא חזר הביתה מבית הכנסת? שוב מה אתם חושבים הוא אמר בלילה כשחזר?

סיימון: אנחנו לא חושבים כלום.

לייזר: הוא לא אמר כלום. הוא... פושט את מעיל החליפה שלו, מפשיל את שרוולי חולצתו ואת קצות מכנסיו, ואז הוא מתחיל לשחק כמו שוער במשחק כדורגל, קולט כביכול כדורים, קופץ בידיים פשוטות לצדדים, משתטח וכדומה הוא עשה את עצמו שוער, הוא עשה מה שאני עשיתי, ששיחקתי לעיניו כדורגל בחג הקדוש שלו, זה מה שהוא עשה לי. ככה! שוב הוא קופץ ומשתטח

סיימון: אל רחל שיפסיק את זה! איפה הוא חושב שהוא נמצא!?

רחל: עוצרת בעדו עזוב אותו.

לייזר: ואימא שלי לא הבינה מה קורה, שפתאום אבי, שהוא כבר בן שישים, מתנהג כמו משוגע. היא התחננה שיפסיק, היא בכתה, היא משכה את השערות שלה. הבית נשבר לחתיכות. זה מה שהוא עשה לי, ככה הוא אמר לי. ככה! שוב הוא קולט כביכול כדור בבטנו, מתכווץ ונאנק החברים משכו אותי למשחק, הם שכחו אותי אחרי רגע – ואבא שלי נשבר.

סיימון: בשקט, כמו אל עצמו אתה משוגע.

לייזר: הייתי משוגע, עכשיו לא.

סיימון: בסדר, בסדר, אני משוגע כעת, אני. מה אתה רוצה לומר עם ה... ההצגה הזאת? מה?

לייזר: אל רחל רציתי לומר לך למה אני לא רוצה, למה אני רוצה לחזור. אני לא רוצה שתחשבי שבגלל השנים שלך אני לא רוצה. יש סיבה אחרת. חברים זה כמו ספירט – שותים ושמחים וחס, ואחר כך מקיאים והראש חלול. חברים זה כמו תוף – רעש ושמחה ובפנים אין כלום. חברים זה בית קפה – מדברים יפה, יפה, ותחת השולחן מלחמה אחד בשני וגניבה, ואנשים שמים יד על רגל של אישה לא שלהם ושופכים דם. חברים מושכים אדם אחריהם רק לתענוג שלהם, מעשנים אותו כמו סיגריה, דורכים ברגל, מכבים ושוכחים. משפחה זה דבר אחר. משפחה זה כמו נר ושלחבת.

סיימון: מה זה שייך, לכל הרוחות!?

לייזר: אתם לא משפחה בשבילי. אתם לא מדברים איתי אמת.

סיימון: אוחוז ברחל היא, השוטה, נתנה לך את האמת.

לייזר: זה לא מספיק. חשבתי על זה הרבה. אתה לא אמרת לי את האמת, ואתם אח ואחות. אני יודע מה זה אח ואחות, אי אפשר להפריד ביניהם. אתם משפחה, אני בחוץ.

סיימון: נבלה של צדיק – חסיד! אתה הכרחת אותה לספר לך את האמת על עצמה, ואחרי זה אתה בא ואומר שזה לא מספיק לך?! בזעמו דוחף את רחל אל זרועותיו של לייזר

לייזר: אל רחל שאלתי אותך לא כדי לנסות אותך. שאלתי אותך כדי לנסות את האמת. אני לכדי כאן, אני לא מכיר את הרחובות, אין לי כאן קרובים, אין לי למי להגיד שלום. והרי אני הייתי חולה, הייתי משוגע, כמו שאחיק אמר, ואני עוד לא חזק. ואני לא רוצה להיות משוגע עוד פעם. זה הדבר שאני הכי לא רוצה בעולם. לכן אני צריך להיזהר. לכן אסור לי להישאר איתכם במצב הזה. אני מוכרח לחזור לירושלים.

סיימון: תחזור! שם תתחתן עם... עם אבא שלך! בתוך המשפחה! אל רחל שיחזור! ניצלת מדבר, משחין, מחולירע, מצפרדע. ניצלת מהשוטה הגדול ביותר, מין שוטה גזעי טהור עם ספר יוחסין, מין... מין דינוזאור! מין חמור של המשיח! מין שמו... אל לייזר שמור את עצמך לעצמך, חתיכת נר עם השלהבת! תישאר במשפחה שלך! דוחף את רחל הצידה אתה רוצה משפחה? תעשה אותה משפחה, תעשה אותה. לא מקבלים את זה מוכן. לא... גירוי עולה באפו או... מתעטש די כבר! תחזור, לכל הרוחות! תיעלם! תתנרף!
לייזר: אני צריך כסף לקנות כרטיס.

שתיקה קצרה

סיימון: מה אמרת?

לייזר: אני צריך כסף לקנות כרטיס בחזרה.

סיימון: אני צריך? אתה צריך? אתה עוד מעזז!

לייזר: אני לא באתי מעצמי, אתה הבאת אותי.

סיימון: הו, אימא! לכל הרוחות! בן זקונים זקן! חתיכת נעבעך! אשתך ברחה ממך בעור השיניים שלה, אני מבין אותה, אני הייתי משאיר לך גם את השיניים ובלבד.

לייזר: אתה לא צריך להגיד לי את זה, אני בעצמי סיפרתי לך.

סיימון: ואם סיפרת לי? בן־אדם מתהלך בשוק ומראה לכולם את הפצעים המזוהמים שלו, והוא בטוח שזה עושה אותו צח ונקי. קיבלת נסיעה לאנגליה חינם, על חשבוני, על חשבוני.

לייזר: אני לא רוצה את אנגליה.

סיימון: איזה מזל בשביל אנגליה.

לייזר: אתה הבאת אותי במרמה, אתה מוכרח להחזיר אותי.

סיימון: תשמע משהו: לא רק שאני לא נותן לך פרוטה לחזור, אני דורש ממך את כל דמי הנסיעה הנה עד הפני האחרון. יותר מזה, אני דורש ממך פיצויים על עינויי הבושה שגרמת לאחותי ולי. אתה מפר הבטחת נישואים. תספר לבית המשפט שרימו אותך, אישה לא גילתה לך את גילה האמיתי, "רימו אותך".

לייזר: היא אמרה את האמת, אתה לא אמרת את האמת – כאן המרמה. יש ודאי עוד שקרים, ויהיו עוד שקרים – זה העיקר.

רחל: (מפינתה, פתאום) זה נכון מה שהוא אמר, זה נכון מאוד. יש עוד שקרים, יש עוד הרבה שקרים, יש כל כך הרבה שקרים שכדאי לו לברוח אפילו ערום. הדירה הזאת, למשל, היא לא שלי. ואתה לא סוכן מצליח. אתה לווה ממני בשביל הנסיעות שלך לירושלים, ואני לונה אצל בני. מין סוכן מצליח כזה!

סיימון: מה זה? תפסיקי!

רחל: ואני לא סתם בתולה בת ארבעים וארבע. זה עוד יכול להיות די יפה אולי בשביל מישהו מירושלים. הוא יכול לחשוב ששמרתי את עצמי בשבילו. אני לא. אני רווקה בת ארבעים וארבע. אני רווקה מלאה חטאים ובושות בת ארבעים וארבע.

סיימון: תפסיקי את זה!

רחל: מביאה סל כביסה לשולחן, סל של קש, מקפלת כביכול את הכבסים היו לי גברים, ואני חיתי איתם חיי אישות כמו שאומרים, ובלי שום חופה. הו, ואהבתי אותם, אהבתי אותם נורא. וגם נהניתי מהם, נהניתי, כן, נהניתי. והם רימו אותי ועזבו אותי, כולם, המונים. שניים זה כמו מאה, זה יותר ממאה. ועוד בגשם. ירד גשם, והם עזבו. אני לא נרטבתי, הם נרטבו, אבל זה עוד יותר רע, לא?

סיימון: את יוצאת מדעתך, את נדבקת ממנו.

רחל: היו להם ודאי סיבות טובות. גברים לא עוזבים סתם ככה אישה שמסורה להם כמו כלבה. ועוד בגשם. אולי יש לי ריח רע מהפה, בגלל זה.

סיימון: את משפילה את עצמך, למה? למה?

רחל: אני רוצה שהוא יעזוב גם כן. הוא עוד לא חי איתי ועוד לא רימה, אז שיעזוב לפחות. ממנו עוד לא נהניתי, אבל הוא המועמד האחרון, ומועמד אחרון, אפילו אידיוט, מוציא את הנשמה. הוא לא סתם הוציא, הוא מצץ לי את הנשמה. לא נשאר שום דבר. שום שקר לא נשאר לי, נתתי לו את כולם.

סיימון: די! די! די!

רחל: בשביל זה הוא בא, לחפש שקרים. אז זהו, שייקח וילך, אין לי יותר. כמה שקרים אני יכולה כבר לאסוף? אפילו אני? יש גבול, לא? אם אזכר בעוד שקרים, אשלח לו אותם לירושלים, אני מבטיחה, עכשיו שילך! הוא אמר שהוא רוצה ללכת. אל לייזר למה אתה לא הולך? מתקרבת אליו אני גם יושבת בבתי קפה. בשלושה בתי קפה בבת אחת. ואני ישנה במיטה עד הצהריים, לפעמים עד הערב. אני אוכלת את ארוחת הצהריים שלי במיטה. ואני שופכת את כל השמן של הצי'פס. אני מטגנת כזה צי'פס קטן בסיר גדול מלא שמן, כזה, ואחר כך אני שופכת הכול, כשהשמן עוד חם. זה עושה רעש כזה... צצצ! צצצ! אני אוהבת את הרעש הזה. ואני גם מסוגלת לעשן מקטרת פתאום. חוזרת אל סל הכביסה

סיימון: אווז בירדיה, מנסה להרגיע הוא לא שווה את זה. תפסיקי את זה. אני מדבר אלייך, אני, סיימון.

רחל: הוא לא ילך, רק עם כסף. אצלי זה הולך רק עם כסף. להם הייתי צריכה לשלם שיישארו, לו אני צריכה לשלם שילך. מוציאה את ארנקה מהארון, שופכת את תוכנו על השולחן מה שיש לי! כל המשכורת שלי! אם זה לא מספיק עד ירושלים, שיגיע לגיברלטר! אבל שיזוז כבר!

סיימון: מניח ידו על הכסף את לא תיתני לו פני אחד!

רחל: אל לייזר קח! קח! שקרים וכסף, זה מה שיש לי. אני נותנת לך.

סיימון: כל זמן שאני כאן, לא תיתני לו כלום!

רחל: אל סיימון אל תהיה כאן! תזוז יחד איתו! מסלקת את ידיו מן הכסף

סיימון: אף פעם לא דיברת אלי ככה.

רחל: תוריד את הידיים שלך מהכסף שלי, אתה שומע? ותוריד את הידיים שלך מהנשמה שלי, אתה שומע? אני מוציאה את הנשמה שלי על העבודה המטופשת שלי, כמו שאתה קורא לה, בשביל הכסף הזה. אז תוריד! אתה בא לראות אותי כל יום, כל יום, כי אין לך מה לעשות לבר, ואחר כך אתה אומר לי מה לאהוב ומה לא, מה לעשות ומה טיפשי. נמאס לי. אל תבוא ואל תגיד. אין לך רשות. אני נהנית ואתה לא. איך שנהנית!

סיימון: אף פעם! אף פעם!

רחל: מקפלת כביסה שייקחו שניהם את הכסף, שייקחו מה שהם רוצים, הם הרי כל כך חכמים, ושיעזבו אותי במנוחה! אני יש לי את החדר שלי, ויש לי סל מלא כביסה לגהץ, אני לא יכולה להופיע לעבודה לא טיפ־טופ, אני לא יכולה.

בני: מתפרץ ונכנס, נותן בידי רחל צרור שטרות כסף בשביל הכרטיס שלו! אני שמעתי... גיברלטר – לא מספיק! לירושלים! יוצא

רחל מסתכלת בכסף שבידה, אפשר שבוכה בשקט. היא מניחה את הכסף על המזנון, מרימה את הסל, וכמו בלי דעת פונה איתו לעבר לייזר. כמו בלי דעת גם כן, הוא פוסע לעברה. הם נעצרים זה מול זה

סיימון: ניתן לו את הכסף, לא את, אני. אני ובני, יחד, כן. טעיתי. זה היה שיגעון, אסור לחלום חלומות. ניתן לו פי שניים, רק שייסע! הוא לא שווה אצבע קטנה שלך, הוא יחד עם כל ירושלים! דמעה אחת שלך! פונה לעברם, רואה אותם, משתתק

רחל: אל לייזר מה אתה רוצה ממני?

לייזר: אם תרשי לי... את סוחבת את הסל. אוהז בקצות הסל שבידיה

רחל: מה כאן לא מוצא חן בעיניך?

לייזר: לא, להפך, זה מוצא חן בעיני מאוד, הסל הזה. בירושלים מכבסים בגיגיות כבודות של נחושת, וגם את הכביסה היבשה סוחבים אחר כך בגיגיות של הנחושת. מפחדים שם מכל חידוש קטן כאילו זה צלב. את עושה טוב שאת מחזיקה את הכביסה היבשה בסל של קש.

רחל: אז מה?

לייזר: שום דבר רע, להפך. כבר אמרתי לך, זה טוב. אם תרשי לי, אני אעזור לך לסחוב עכשיו את הסל הזה לאן שאת רוצה. אני רוצה לתת לך יד.

רחל: אתה תסחב את הסל ותחטט בינתיים בכביסה לראות אם אני מכבסת נקי מספיק, כמו בירושלים, ואחר כך תגיד שאתה לא רוצה כי אני לא יודעת לכבס. מושכת את הסל מידיו

לייזר: אוהז בסל, מושך אותו אליו לא, אני לא אחטט יותר. אני הבנתי הרבה דברים ממה שאמרת, גם ממה שלא אמרת, וגם ממה שאמרת להפך. עכשיו אני בטוח שאת נקייה. הנשמה שלך נקייה.

רחל: שבה ומושכת את הסל אליה אתה מענה אותי. אתה לוקח ואתה זורק ואתה לוקח עוד פעם, גם לכדור יש גבול, לא?

לייזר: שב ומושך את הסל אליו. הם כמו נאבקים על הסל אני לא מפחד מזה שהיו לך רומנים. וזה שרימו אותך ושעזבו אותך – בטח אני לא מפחד. להפך, החרפה עליהם. אני רק פחדתי מהשקרים. עכשיו אינן לך מה לשקר עוד, את פתחת הכול. ועכשיו אני גם יודע שאת יותר לבד ממה שחשבתי. גם אני יותר לבד ממה שאני חושב. ואני מודיע לך שאני מתחרט על מה

שאמרתי קודם, שאני רוצה לחזור. ואני מבקש שתסכימי שניכנס אני ואת לחופה.

שתיקה קצרה. היא מרפה מן הסל. הכביסה נשפכת, הסל נשאר בידיו של לייזר
רחל: אני אכין ספל תה. אחרי רגע, שוב כן, אני אכין ספל תה. הולכת אל פינת הבישול
לייזר אוסף את הכבסים אל הסל. סיימון נדהם, נאלם, עומד מול רחל הנושאת מגש עם שני ספלי תה לשולחן

רחל: אל סיימון אני אכין גם לך. אחרי רגע אתה לא ביקשת.

סיימון פונה הצידה. רחל ולייזר מתיישבים

רחל: אל לייזר תשתה. התה לא חם.

לייזר: את תאכלי מהשוקולדה.

רחל: אני לא רוצה עכשיו.

לייזר: אחרי רגע טוב, את לא מוכרחה. שותה מהתה

סיימון מבלבל, מתחיל לפסוע לאטו סביב השולחן

לייזר: אל רחל פתאום, בקול רם אני אספר לך משהו יפה. בשכונות הישנות של ירושלים מייבשים את הכביסה על חבלים שמתוחים על גלגלים קטנים, בין המרפסות. ביום חמישי לא רואים כמעט את השמים מרוב כביסה. רואים בעיקר כביסה לבנה. שם לובשים הרבה שחור ולבן, ואת הלבן מכבסים יותר.

סיימון: נעצר מול לייזר ושואל פתאום, כמו בלי מטרה אתה אוהב מוזיקה?

לייזר: סליחה?

סיימון: ...אם אתה אוהב מוזיקה?

לייזר: למה אתה שואל?

סיימון: למה? ככה. אני אוהב לדעת. אני אדם מודרני, אוסף אינפורמציה, בכל התחומים.

לייזר: לפעמים.

סיימון: ככה? יפה. איזה?

לייזר: סליחה?

סיימון: איזו מוזיקה אתה אוהב?

לייזר: מארשים.

סיימון: מארשים?

רחל: אל סיימון מארשים.

לייזר: כן.

סיימון: שמע! זה מעניין, מעניין מאוד, זה טעם מיוחד. צבאיים או של הלוריות?

לייזר: אני לא מומחה. מארשים. למה אתה שואל?

סיימון: לא תאמין, אבל זה בדיוק מה שהיא אוהבת. זיווג מן השמים! אני שאלתי סתם, כמו עיוור, והנה פגעת. אתה רואה את המזנון הזה? כולו מלא תקליטים, רק מארשים! היא לא מסוגלת לשמוע מוזיקה אחרת חוץ ממארשים. היא לא נרדמת בלי שניים-שלושה מארשים. יוצא מהכלל! נשאר

עומד בצד, מרוחק קצת

לייזר: אל רחל אני אמשך במה שהתחלתי לספר לך, אם את רוצה.

רחל: כן, ודאי.

לייזר: את זוכרת את לאה-דבורה וילמן?

רחל: עם השומה בקצה האף.

לייזר: את זה כולם זוכרים.

רחל: כן. אחרי רגע מה רצית לספר עליה? התחלת לספר על הכביסה על החבלים.

לייזר: זה קשור. כשהיא היתה בחורה צעירה, היא החליפה בסוד מכתבי אהבה דרך חבלי הכביסה עם נחמן פרידמן מפרידמן ובניו. וכשהציעו לו שידוכים חשובים, הוא דחה אותם.

סיימון: כמו קודם נעצר מול לייזר, ושואל פתאום היא קונה ז'ורנלים?

לייזר: מי?

סיימון: היא... מה שמה? לאה-חנה, חנה-לאה, זיסל-פיסל, היא...

לייזר: לאה-דבורה וילמן.

סיימון: זהו, חנה-דבורה, איך שכחת? היא קונה ז'ורנלים?

לייזר: אתה עושה צחוק ממנה. אין לה כסף, אין לה זמן ואין לה ראש לשום ז'ורנלים. אין לה זמן להרים ראש ולראות אם יש כוכבים. היא לא צריכה את

כל הדברים האלה, יש לה ילדים. אל רחל את עושה את זה?

סיימון: את מה היא עושה?

לייזר: אל רחל את קונה ז'ורנלים?

סיימון: לא סתם ז'ורנלים, ז'ורנלים רפואיים. הם יקרים פי שבעה מסתם ז'ורנלים. והעיקר, היא לא מבינה בהם כלום, אבל היא אוהבת אותם. והיא גם קונה כרטיסים יקרים לקונצרטים, יש זולים ויש יקרים, והיא קונה את

היקרים. היא מוותרת על בשר ודגים, ועל זה לא. ועוד משהו, היא מחפשת כוכבים בשמים. היא עומדת ליד החלון ופתאום היא אומרת: תראה, כוכבים! זה לא עולה כסף, אבל זה סתם לוקסוס, וזה טיפשי, שום כוכב לא אומר לכוכב שני: תראה, רייצ'ל!

לייזר: אל רחל אני שאלתי אותך.

רחל: אני רציתי תמיד להיות רופאה וזה לא יצא לי. אני אוהבת את הרפואה. **לייזר:** מוציאה מארנקו איזו תעודה, פורש אותה על השולחן לפני רחל תקראי את זה, בבקשה.

סיימון: מה זה, אם מותר לי? מושיט ידו אל התעודה

לייזר: אל רחל אני מדבר איתך. בבקשה, זה שלך.

רחל: תאמר לי אתה מה כתוב שם, זה יספיק לי.

לייזר: זה אישור לאסוף תרומות לבית היתומים הישן של ירושלים, אם אצטרך.

סיימון נדהם, פותח פיו לומר משהו ולא אומר, נסוג צעד

רחל: למה אתה מראה לי את זה?

לייזר: אני רוצה שתלמדי מזה שאני אעבוד קשה כדי לפרנס אותך. ואם אני אצליח ויהיה לי הרבה, תוכלי גם לקנות דברים שאת אוהבת, כמו הז'ורנלים האלה, ואני לא יודע איזה עוד דברים מהמין הזה את אוהבת, אבל רק לפי מה שיהיה, בלי חובות. חובות זה שקרים.

סיימון: ספק אל לייזר – ספק אל עצמו אתה גם משולח של בית יתומים!?

לייזר: אל רחל אני לא מתכוון שזה יהיה מקצוע שלי. רק בשביל ההתחלה. רק בשביל המשפחה שלי. אני לא שומר מצוות, אבל בית יתומים, אפילו דתי, זה קודם כול בית יתומים. הם צריכים תרומות. הם אוכלים מצלחות של פח. ואין להם סדינים. הם מתכסים בשמיכות ישנות מהצבא. אולי חם להם, ואולי הם ישנים חזק ולא מרגישים שזה מגרד, אבל זה לא מספיק בשביל ילדים, ועוד יתומים.

רחל: זה נכון, וזה יפה שאתה שם לב לדברים כאלה.

לייזר: הם ייתנו לי חמישים אחוז.

סיימון: מה!?

לייזר: זה הכי הרבה שאפשר לקבל. אחרים נותנים פחות. אבל הם עניים, זה בית היתומים הישן, אז אין להם ברירה והם נותנים יותר.

סיימון: שמעת? חמישים אחוז מתרומות ליתומים האלה עם שמיכות הפח, סליחה: צלחות הפח ושמיכות הצבא!

לייזר: זה לא יוצא כל כך הרבה, חמישים אחוז מתרומות ליתומים. אנשים נותנים ליתומים רק נדבות כסף קטן. זה לא כמו מוזיאון. אף אחד לא רוצה היום לעבוד בזה. אחרי רגע שאני אמשיך?

רחל: מה?

לייזר: מה שהתחלתי לספר לך.

רחל: כן, ודאי.

לייזר: סיפרתי לך שנחמן פרידמן החליף מכתבים עם לאה-דבורה וילמן ודחה את כל השידוכים שהציעו לו. עד שם הגעתי. עכשיו אני אמשיך. עד שהוציאו מפיו למה. עד שהוציאו מפיו שהוא רוצה אותה. המשפחה שלו רעשה. היא הרי היתה בת עניים, וגם לא מפורסמת בשום תכונה טובה במיוחד, רקמה יפה או לב טוב במיוחד. יש נשים שמפורסמות בזה.

סיימון מתקרב ועומד מולו, ולייזר משתק

סיימון: תמשיך, תמשיך. תענוג לשמוע, תענוג לראות. החתן מספר לכלה סיפורים מימי קדם. איזה סיפורים! איזה כאב ראש! יש לי פתאום שני ראשים ובשניהם כאב ראש.

לייזר: יש לי אספירין. מוציא מכיסו אתה יכול לקחת שלושה ביחד.

סיימון: אתה לוקח איתך אספירין בכיס, מה? אל רחל עם בעל עם אספירין אין לך ממה לפחד עוד, תמיד יהיה לך אספירין. אל לייזר שלושה, מה? אבל יש לי רק שני ראשים.

לייזר: תיקח שני אספירינים.

סיימון: טוב. לא, תודה. נזכרתי במשהו הרבה יותר טוב לכאב ראש. מיד, מיד... אתם שבו לכם, חתן וכלה יושבים בראש השולחן ואוכלים מרק זהב. זה שנאמר "לך-לך מארצך וממולדתך" – זה נאמר עלי. אל תדאגי, אני אחזור.

יוצא אל פינת הבישול

לייזר: אל רחל שאמשיך?

רחל: כן, ודאי.

לייזר: אבל בסוף ההורים שלו הסכימו, ממש-חיים פרידמן ובניו.

רחל: אמרת ששמה וילמן, לא?

לייזר: כן, כי בסוף לא יצא מזה כלום, ועוד בגללה. הם הסכימו לחתונה וכבר התחילו בהכנות. אבל אז היא הודיעה שהיא לא תסכים שיגזזו את השערות שלה לפני החופה, כמו שעושים שם. ולה היו צמות נהדרות – ככה מספרים. כשהיא היתה יורדת מהמדרגות, הצמות היו מתחלקות

אחריה על המדרגות – ככה מספרים. כל ירושלים רעשה כששמעה, אבל היא התעקשה. והיא היתה בת עניים ועם המום שלה בקצה האף. מספרים שהוא כתב לה מכתב אחרון דרך החבלים, שהיא אוהבת את השערות שלה יותר משהיא אוהבת אותו.

רחל: זה נורא.

לייזר: נחמן פרידמן התחתן תכף עם רחל גבירצמן. והיא, רק שמואל-וולף האילים הסכים לשאת אותה לאישה, גם אילים וגם לא צעיר. הוא לא ביקש שתגזוז את הצמות שלה. היא בעצמה ביקשה ונתנה אותן לגוזזות.

רחל: אסור לאישה להתעקש על השערות הארוכות שלה מפני שבסוף אין לה לא שערות ולא שום דבר אחר, מה? זה מה שרצית לומר?

לייזר: לא. היו לה דווקא חיים טובים עם שמואל-וולף. נולדו להם שמונה ילדים, כולם יפים. כשהוא נהרג מהיריות ממגדל דוד, הקטן אפרים היה בן חודשיים. והיא גידלה אותו ואת כולם בריאים ושלמים על פנסיה קטנה מאוד, על לחם ושמן ובצל.

סיימון: נכנס מפנית הבישול, פרוסות תפוחי אדמה על מצחו ומטלית רטובה קשורה עליהן סביב ראשו, מוזג לעצמו תה, אומר בשקט איזה חיים טובים! איזה אידיאל! גם שמונה ילדים וגם כל כך הרבה בצל!

רחל פורצת בצחוק. לייזר לא רואה שהיא צוחקת, מסתכל בסיימון

סיימון: אל לייזר, מצביע על התחבושת שעל מצחו סמרטוט רטוב עם פרוסות של תפוחי אדמה. אתה מכיר את זה, לא? תפוחי האדמה מוצצים את כאב הראש, תרופה ירושלמית. לא פחות טובה מאספירין, ונוסף לזה חסכונית. עושים מזה צ'יפס אחר כך. ירושלים עיר ענייה. אין מה להתבייש בעוני, להפך – גאוה גדולה! תענוג!

לייזר: אתה עושה צחוק ממני, אתה עושה צחוק מהנשים הזקנות של ירושלים, אתה עושה צחוק מאימא שלי, אתה... שומע-רואה את רחל צוחקת את צוחקת.

רחל מוסיפה וצוחקת כמו בעל כורחה

סיימון: פורץ בצחוק גם הוא שמעת איך הוא אמר: את צוחקת? כאילו אמר, את מלוכלכת, את! אל לייזר ודאי שהיא צוחקת, צוחקת.

לייזר: את צוחקת יחד איתו.

סיימון: אל רחל, מוסיף וצוחק, כולו כשיכור איך שהוא אומר את זה! ודאי. כשסיפרת לו איך רימו אותך ועזבו אותך, כשהשפלת את עצמך, אז נגעת ללב. כזאת

הוא ירצה אותך תמיד, חיה רדופה כמוהו. אז הנשמה שלך תהיה נקייה בשבילך. הלוקוסוס היחיד שהוא ירשה לך – זו שומה בקצה האף.
רחל: מתאמצת להפסיק לצחוק אני לא יכולה... אני לא יכולה להפסיק.
סיימון: ודאי שאת לא יכולה. אנחנו מוכרחים לצחוק. זה התענוג שלנו. זה הטעם שלנו. זה הגורל שלנו. עשר שנים יורדות ממך כשאת צוחקת. רק בשביל זה הכול היה כדאי.

לייזר: אתה לא רוצה אותי.

סיימון: אל לייזר אני לא רוצה אותך...? אל רחל, במין צחוק יש לו חן אם רוצים, מה?

לייזר: שום דבר לא יעזור. אתם שניכם לא באמת רוצים אותי. אתם שניכם לא באמת צריכים אותי. אני לא יכול להיות ככה המשפחה שלכם אף פעם, אני לא. קם, לוקח את מעילך

רחל נדהמת, קמה אחריו, כבר לא צוחקת

לייזר: לובש את מעילך, חובש את כובעך אבל אתם עזרתם לי להחליט החלטה חשובה. נעשה לי חושך קודם, וזכרתי את הילדה שלי. אני אתחיל לחסוך דירה לילדה שלי. האימא שלה לא תרשה לי לראות אותה, והיא אולי לא תדע הרבה זמן שאני חי. אבל כשהיא תגדל ותמצא מישהו מתאים ותרצה משפחה, היא תמצא בית מוכן שאני בניתי לה. היא תצטרך אותי בסוף. שלום. יוצא

רחל צונחת-יושבת

סיימון: במין צהלה מאומצת מה תגיד לי לזה? הוא זרק את עצמו. ובלי כרטיס. רווח נקי! החדר התמלא אוויר פתאום. וגם למדנו לקח. השכלה דבר חשוב, מה? משתק, פניו יגיעים-מוכים

צלצול בדלת. שתיקה קצרה. צלצול שני, רחל קמה ופותחת

בני: עומד בפתח, נותן לרחל את נעליה שתיקן הנעליים שלך... לקחתי... לא הייתי... יותר טובות מחדשות עכשיו. את כל הנעליים שלך – אני אתקן תמיד. תהיי חולה כמה שאת צריכה – אני אביא לך הכול. מגיע לך! רואה את סיימון, מסתכל בתחבושת תפוחי האדמה שעל מצחו

סיימון: אל בני מה אתה מסתכל? אל רחל הוא מסתכל בי, הוא! שולח ידו אל מצחו תפוחי אדמה. למה לא? תאמר לי אתה. אתה אנרכיסט, אתה מתקן נעליים, אתה תוקע בקרן – למה שאני לא אתהלך עם פרוסות תפוחי אדמה על הראש, מין כתר כזה? אתה לא תאמר שום דבר נגדי עכשיו. ודאי, אני שום

דבר, אבל יש לי אחות, אוצר. כן, יש לי אחות קטנה, ולכן יש לי פרוסות תפוחי אדמה על המצח. למה לא? הם נעימים על הראש. הם תוססים והם רכים. והם מוצצים את כל הרעל. יש לזה מין קול כזה, מין מוץ-מוץ כזה. אל מול פניו של בני מוץ-מוץ, מוץ-מוץ.

בני: אתה חכם יותר מדי גדול! טיפש גדול! יוצא
סיימון: אחריו מוץ-מוץ!

נשמעת נגינת הקרן, חזקה ומלאה מכל שהיתה. רחל מוזגת תה

סיימון: אל רחל גם לו יש חן, מה? אם רוצים. כל בעלי החן, גם אני, כולנו באים אלייך. אנשים קשים, מה? שתיקה קצרה הכול בגלל ארץ ישראל. אנשים קמים שם בבוקר שמחים, על הבוקר. מה יש לשמוח? והאור הלבן שלהם, כמו שלג. היא הוציאה אותי מדעתי, ארץ ישראל. כשפגשתי אותו החלטתי להביא לך נתח מהטוב הזה, חתיכת עוגה מהשמחה, חתיכת אור. הא לך! מסיר ממצחו את פרוסות תפוחי האדמה, מניח לפניו, כולו נשבר את זוכרת את השלג? האור שלהם... אור שמש – אבל שלג. שתיקה קצרה, ופתאום בחזקה ובזעם כאילו מגיע לך יותר, את שומעת? לא תשיגי אז לא תשיגי, אבל את מה שמגיע לך לא אתן לקחת ממך! גופו מתרפה, והוא נשאר עומד כך רחל קמה ומפנה לאטה את הספלים הריקים מן השולחן אל פינת הבישול. נגינת הקרן נשמעת